

Veiledning om hold av MARSVIN

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til deg som har eller vurderer å skaffe deg kjæledyr

Å ha kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast"-vare, men et levende og følende individ. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Som dyreeier må du spørre deg selv: «Hva kan jeg gjøre for å tilfredsstille dyrets behov og gi det et godt liv?» Du må tenke nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i hverdagen din.

Som dyreeier har du ansvar for:

Å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for å bli aktivisert og leve i et miljø som er tilpasset dyrearten. Hvordan dyrearten lever i naturen, gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har. Trenger det å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller stadig utforske nye miljøer? Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte, kan utvikle atferdsforstyrrelser. Det er du som er ansvarlig for at dyret ditt har det godt. Før du velger å anskaffe et kjæledyr, må du sette deg grundig inn i dyreartens behov. Du bør kjøpe eller låne en bok om dyrearten og skaffe informasjon fra dyrebutikken, oppdretteren eller interesseforeningen. Du kan også finne mye informasjon på internett.

Å verne dyret mot sykdom, skade og smerte

Du må gjøre det du kan for å hindre at dyret ditt blir sykt, skadet eller sprer sykdom til andre dyr eller mennesker. Hvis dyret likevel blir sykt eller skadet, har du ansvaret for å begrense lidelsen. Du må blant annet vurdere om dyret bør tas med til veterinær. Mange sykdommer og skader kan behandles med legemidler og inngrep. Noen ganger er det likevel bedre å avlive et lidende dyr enn å utsette det for langvarig, smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Kjæledyr skal avlives av veterinær eller andre personer som vet hvordan dette skal gjøres.

Andre ting å tenke over:

16-årsgrense

Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leketøy. Barn under 16 år har ikke lov til å ha ansvar for dyr alene. Dette gjelder også for dyrepass i ferier. Selv om barn får «egne» kjæledyr, er det uansett de voksne som har ansvaret for dyrets velferd.

Godt naboskap

Kjæledyr kan sjenerer naboene. Du bør tenke over om dyret passer inn der du bor.

Forebygg uønsket formering

Kjæledyr bør ikke formere seg uten at dette er planlagt. Mange arter formerer seg raskt hvis du ikke passer på å skille kjønnsmodne hanndyr og hunndyr. Å drive oppdrett på dyr krever mye tid og kunnskap. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter, som igjen fører til lidelser for dyra. Hvis du velger at dyrene dine skal få unger, er det ditt ansvar å sørge for at de får gode hjem.

Dyrevelferdsloven sier mer om hvordan dyr skal behandles.

Du finner loven og mer informasjon på www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold

Hilsen Mattilsynet

Marsvinets biologi og atferd

Marsvinet tilhører gnagerne, en gruppe dyr som gjenkjennes ved at de har et par øvre og nedre fortenner som er konstruert for å gnage.

Marsvinet stammer fra Sør-Amerika, hvor dens ville slektninger lever i Peru. I vill tilstand lever marsvinene i grupper på mellom 5-20 dyr. De er dagaktive dyr som graver små huler i jorden og tunnelsystemer i gresslaget. Hulene brukes som soveplass og skjul for fiender.

Marsvin kommuniserer med et velutviklet språk. Dyrene er kvikke, vaksomme og varsler hverandre om farer med pipe- og brummelyder. Marsvin har veldig god hørsel og kan høre høyfrekvente lyder som vi mennesker ikke oppfatter. De er også en av få gnagere som har fargesyn. Et fullvoksnet marsvin veier ca 1 kg.

Det finnes flere arter av ville marsvin, men det marsvinet vi kjenner er blitt holdt som tamdyr for kjøttets skyld i flere hundre år. På 1600-tallet kom marsvinet til Europa. Det er avlet frem mange forskjellige marsvinraser og disse deles i tre hovedtyper: Korthåret, strihåret og langhåret. Langhårsrasene trenger jevnlig pelsstell. De kan også klippes. De fleste marsvin som er til salgs i dyrebutikker er av blandingsrase. Disse er like gode kjæledyr som renrasede dyr, og de kan også delta på utstillinger.

Marsvin lever opp til 10 år i fangenskap, så du må være forberedt på å stelle et dyr daglig i mange år hvis du skaffer deg marsvin.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg marsvin

Marsvin er sosiale dyr som bør holdes to sammen eller i grupper. To marsvin av samme kjønn går oftest bra, uansett om de er hunner eller hanner. Dette gjelder spesielt hvis de er søsken som har vokst opp sammen eller hvis aldersforskjellen mellom dem er stor. Hanner trenger ikke å kastreres for å gå sammen med andre hanner. Kastrering vil heller ikke hjelpe på problemet hvis to hanner ikke går overens. Ukjente marsvin bør først treffes på et sted ingen av dem kjenner fra før. Inntil dyrene har blitt vant til hverandre, bør de ikke være sammen uten tilsyn. Det kan bli knuffing til rangen er bestemt. Marsvin har forskjellig personlighet og det hender at to marsvin ikke går sammen. Dersom de slås, må de skilles. Du kan også holde marsvin sammen i større grupper, men du bør ikke sette mer enn én hann sammen med hunner.

Hanner som går sammen med hunddyr bør kastreres for å unngå stadige ungekull. Marsvin bør ikke holdes sammen med kanin. Kaniner kan blant annet smitte marsvin med luftveissykdommer og skade dem med de kraftige bakbeina sine.

Når du kjøper et marsvin bør du kontrollere at det ikke har utflod fra nese, øyne, ører eller munn. Pelsen skal være blank og tett, og ikke tilsølt med avføring eller urin. Avføringen skal være fast, uten tegn på diaré. Et marsvin skal være i godt hold. Hvis ryggraden kjennes tydelig når du stryker dyret over ryggen, er det for magert. Pusten skal være regelmessig og lydløs. Et marsvin er advent fra sin mor ved fire ukers alder. Ungen bør veie minst 300 gram før den skilles fra moren.

Marsvinet i ferien

Du er ansvarlig for at dyra dine får forsvarlig stell, også når du er bortreist. Før du anskaffer deg marsvin, bør du derfor snakke med venner og familie om hjelp til å passe dyra i feriene. Du bør informere den som skal passe marsvinene om rutinene for fôring, renhold og lufteperioder. Du bør også informere om hvilken veterinær som skal kontaktes ved behov.

Du kan ta med deg marsvinene på ferie innenlands, men i de fleste tilfeller vil nok marsvinene foretrekke å slippe transport med løfting av bur, trekk fra vinduer og mangel på ro. Dyr som er svake, syke eller har diende unger, bør ikke utsettes for transport eller andre stressende begivenheter.

Planlegger du å reise til eller fra utlandet med kjæledyr? Husk at de fleste land stiller strenge krav om gyldige vaksiner og helsedokumenter, før dyr kan innføres til landet. Du bør sette deg godt inn i hvilke regler som gjelder for din reise i god tid før du drar. Informasjon om hvilke krav som gjelder for dyr som innføres til Norge finner du på mattilsynet.no.

Foto: Kristin Linnea Backe

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Oppholdssted

Marsvin trenger god plass for å trives. Når du holder flere marsvin sammen må oppholdsstedet være stort nok og innredet slik at det er nok gjemmedsteder, spiseplasser, leker osv. til alle. Marsvinene må også ha plass nok til trekke å seg unna hverandre når de har behov for det. For lite plass kan føre til at marsvinene blir stresset, og at de med lavest rang blir mobbet.

Et alternativ kan være å innrede et eget rom i huset med en trygg innhegning til marsvinene. Du kan lage en innhegning ved å skjermes et eget hjørne med brede planker eller netting. På gulvet kan du for eksempel bruke vinylbelegg som er lett å holde rent. Hvis du velger å investere i et ferdig bur, anbefales det å velge et størst mulig bur.

Marsvin bør plasseres på et trekkfritt sted som er sikret mot rovdyr. Familiens hund eller katt kan virke truende for et marsvin. Bur bør ikke stå på gulvet og ikke i direkte sollys eller for nær varmeovner. Siden marsvin hører godt, kan de bli plaget av høye lyder fra TV og stereo og høyfrekvente lyder fra datamaskiner o.l. Marsvin trives best i temperaturer mellom 15 og 22 °C.

Marsvin bør ha et hus eller en tunnel hvor de kan sove og gjemme seg hvis de blir utrygge. I tillegg trengs drikkeflaske og en solid matskål som ikke kan velte. Bunnen i buret dekkes med strø, for eksempel støvfri treflis av osp. Du bør bytte bunnmaterialet og samtidig vaske gulv og innredning i buret 1-2 ganger i uka. Det er viktig for marsvin å ha rikelig med høy i buret. Dette gir skjul for dyrene og sørger samtidig for at marsvinet kan bruke tennene sine slik at de ikke vokser seg for lange.

Marsvin er aktive dyr, og har behov for mosjon for å holde seg friske og i riktig vekt. Daglige, trygge turer utenfor buret gir marsvinet anledning til å løpe og å undersøke nye ting. Når de løper fritt må du passe på at de ikke kommer i kontakt med ting som kan være skadelig for dem, for eksempel elektriske ledninger som de kan gnage på eller smutthull de kan forsvinne i. Pass også på at du ikke tråkker på dyrene eller klemmer dem i dører.

Marsvin liker solskinn og bør få daglige turer ute i det fri om sommeren. Du kan lage en rømningssikker innhegning som er beskyttet for rovdyr (hund, katt, rovfugl) og hvor det finnes gjemmedsteder med skygge og tørt underlag. Husk å ha friskt vann tilgjengelig.

Fôring

Marsvin er vegetarianere som liker gress og planter. Kvalitetshøy bør være hoveddelen av det daglige kostholdet. Høyet må være grønt, tørt og støvfritt. I sommerhalvåret kan de i tillegg få friskt gress og friske planter som løvetann og groblad. Det er viktig at du introduserer dette gradvis om våren, ellers kan dyrene få alvorlige mageproblemer. Høy og grønnfôr som er muggent kan gjøre marsvinet sykt.

I tillegg til høy bør marsvinet få en fôrblanding som er tilpasset arten. Marsvinpellets som er tilsatt C-vitamin

anbefales. Marsvin har en glupende appetitt og blir fort fete hvis de får for mye næringsrik mat. Én til to spiseskjeer pellets daglig er nok for et marsvin i normalt hold. Marsvinet har ikke evnen til å fremstille C-vitamin selv og trenger derfor dette tilført i kostholdet for å holde seg friske. Dette kan du gjøre ved å fôre daglig med C-vitaminrike grønnsaker, som paprika og brokkoli. Fukt og salat kan gis innimellom som godbit. Marsvin kan spise de fleste typer frukt og grønnsaker med unntak av løk, potet, potet- og tomatplante, avokado og steinfrukter. Ny mat må gis i små porsjoner, slik at marsvinet

venner seg til den gradvis. Brå endringer i dietten kan gi dyret mageproblemer.

Det er viktig at det alltid er rikelig med høy og andre ting til å gnage på i buret. Mangel på hard mat kan gi problemer med forvokstetenner. Du kan gjerne gi marsvinene friske, usprøytete grener fra frukttrær med blader og knopper. Marsvin drikker lite vann hvis de føres med mye grønt og lite tørrfôr, men dyr skal alltid ha tilgang til friskt vann.

Håndtering

Ved anskaffelse er det best at du overlater marsvinene mest mulig til seg selv det første døgnet, slik at de kan venne seg til de nye omgivelsene. Det er mye å forholde seg til på en gang, med nytt hjem, nytt bur, nye lukter, lyder og kanskje nye artsfrender. Hvis du sørger for å ha et tykt høylag eller annet sted hvor dyrene kan gjemme seg, føler de seg tryggere.

Marsvin må behandles på en forsiktig og rolig måte. Hardhendt klemming og kos kan lett føre til beinbrudd. Marsvin blir også lett skadet ved fall. Derfor bør du ikke løfte dem høyt, men heller håndtere dem mens du sitter på gulvet. Du kan for eksempel sette deg på gulvet når marsvinene løper fritt rundt og la dem selv ta initiativet til kontakt. Hold hånden rolig og la marsvinene få utforske den og gjøre seg kjent med luktene dine. Her gjelder det å være tålmodig. Siden marsvin i naturen er byttedyr, blir de lett skremt og vil gjemme seg. Hvis du gir dem en godbit og klapper dem forsiktig, oppnår du etter hvert dyrenes tillit.

Når du løfter opp marsvin er det viktig at hele kroppen får støtte. Du bør alltid bruke to hender. Ta tak rundt brystet med den ene hånden, mens du støtter bakparten med den andre. Hvis barn skal bære marsvinet bør de holde det inntil kroppen. Marsvin må aldri løftes etter nakkeskinnet.

Marsvin blir ikke like lett renslige som hunder og katter, og kan tisse når du har den på fanget. Som regel vil det være tegn i forkant, som at de napper litt, blir urolige eller rygger bakover.

Helse og sykdom

Et sunt og friskt marsvin er aktivt og oppmerksomt. Pelsen er bløt og blank, øynene klare og blanke. Det er rent rundt nese, øyne, ører og endetarm. Klørne må klippes regelmessig. Dette kan du gjøre selv, men spør veterinæren hvis du er usikker.

Marsvin kan bli syke hvis de bor for tett eller uhygienisk. Bakterier og parasitter trives i miljøet og resultatet kan være utbrudd av diaré, lungebetennelse, forkjølelse, dårlig allmenntilstand eller vekttap. Hvis du mistenker at marsvinene dine er syke eller skadet, bør du straks ta kontakt med en veterinær for råd og eventuell behandling.

Mosjon og riktig kosthold er den beste forebygging av sykdom. Marsvin som får feil eller for mye mat, for lite mosjon eller holdes i for små bur, blir fort tykke, dovne og lite bevegelige.

Siden marsvin er byttedyr, vil de instinktivt forsøke å skjule at de er syke. Derfor bør du være oppmerksom på hvordan dyret oppfører seg til vanlig og se etter forandringer. Hvis dyret slutter å spise eller legger seg ned med matte og apatiske øyne, er det sannsynligvis alvorlig og du må straks kontakte veterinær.

Noen helseproblemer hos marsvin:

Mangelsykdommer grunnet feilernæring er den vanligste årsaken til sykdom hos marsvin. Hårfavfall, hudsykdommer og tarmsykdommer, slapphet, kramper, lammelser og kortpustethet, dødfødte unger og dårlig allmenntilstand er blant de alvorlige tilstandene som kan oppstå om dyrene ikke føres riktig. Mangel på C-vitaminer kan også føre til skjorbuk. Riktig fôring med godt høy og nok C-vitaminer forebygger mangelsykdommer.

Utslett og hårfavfall kan også være forårsaket av midd eller ringorm. Søk råd hos veterinær. Sår og skrammer bør du rense med et mildt desinfeksjonsmiddel. Små sår gror som oftest av seg selv, men kontakt veterinær dersom såret blir større eller betent.

Forkjølelse: Marsvin blir lett forkjølet. Tegn på dette er hosting, nysing og rennende nese. At marsvinet sitter mye stille eller at pelsen reiser seg opp fra kroppen, er andre tegn på sykdom. Forkjølelse er ofte forårsaket av infeksjoner som lett oppstår i fuktig miljø, trekk og kulde. Søk råd hos veterinær.

Diaré er ofte et symptom på tarminfeksjon og resultat av dårlig og mangelfull fôring. Bedervet og muggen mat, samt mye fuktig frukt og grønnfôr, kan være årsaken. Marsvin med diaré blir fort medtatt så det haster med å søke veterinær.

Tannproblemer: Tennene til marsvin vokser hele livet. Det er derfor viktig at de slites naturlig. Hvis dyrene får nok grovt høy av god kvalitet regulerer dette oftest seg selv, men noen marsvin kan ha medfødte feil i tannstillingen. Du bør kontrollere marsvinets tenner med jevne mellomrom. Det første tegn på tannproblemer kan være at dyret sikler fra munnen eller slutter å spise. Hvis tennene vokser seg for lange og/eller skjeve, må de slipes eller trekkes. Kontakt veterinær.

Mattilsynet forvalter lov om dyrevelferd. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Våre veiledninger om hold av kjæledyr er utviklet i samarbeid med interesse- og dyrevernonorganisasjoner.

Varslingsplikt

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

(Fra Lov om dyrevelferd, § 5.)

Du kan varsle Mattilsynet om dyr som lider via våre nettsider:
http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varsle_oss/

Les mer om dyr og dyrevelferd her:
http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

Du kan også kontakte Mattilsynet
på telefon 22 40 00 00.

